

Bryssel, 30. kesäkuuta 2026
(OR. en)

11345/26

ESE 2

SAATE

Lähtettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2026) 325 final
Asia:	KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE Vuosikertomus 2025: Kahdeskymmenes vuosikertomus rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen EU:n tuen täytäntöönpanosta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2026) 325 final.

Liite: COM(2026) 325 final

Bryssel 30.6.2026
COM(2026) 325 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**Vuosikertomus 2025: Kahdeskymmenes vuosikertomus rahoitusvälineen perustamisesta
Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä
helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen EU:n tuen
täytäntöönpanosta**

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Vuosikertomus 2025: Kahdeskymmenes vuosikertomus rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi 27 päivänä helmikuuta 2006 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 389/2006 mukaisen EU:n tuen täytäntöönpanosta

1. JOHDANTO

Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle myönnettävä tuki perustuu neuvoston asetukseen (EY) N:o 389/2006¹ ('tukiasetus'). Asetuksessa säädetään, että tuesta on vuosittain raportoitava Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Kyproksen turkkilaista yhteisöä koskevalla tukiohjelmalla pyritään helpottamaan Kyproksen yhdistymistä edistämällä Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä. Tukiohjelman erityiset painopisteet ovat: i) saaren taloudellinen yhdentyminen, ii) yhteyksien parantaminen ja siltojen rakentaminen näiden kahden yhteisön välillä ja EU:n kanssa sekä iii) valmistautuminen unionin säännösten käyttöönottoon sen jälkeen, kun Kyproksen kysymykseen on löydetty ratkaisu.

2. TUEN OHJELMASUUNNITTELU

Tukiasetuksen mukaisiin toimiin on ohjelmasuunnitelmassa osoitettu vuoden 2006 ja vuoden 2025 lopun välillä 760 670 469,93 euroa. Vuoden 2025 toimintaohjelmaan oli sidottu syyskuussa 2025 kaikkiaan 33 721 307,00 euroa². Vuosia 2021–2027 koskeva monivuotinen rahoituskehys, jonka kokonaisbudjetti on 240 miljoonan euroa, on varmistanut ohjelmalle monivuotisen rahoituksen. Tukiohjelma on kuitenkin luonteeltaan poikkeuksellinen ja tarkoitettu siirtymävaihetta varten, ja sillä pyritään valmistelemaan ja helpottamaan unionin säännösten käyttöönottoa kaikilta osin Kyproksen hallituksen tosiasialliseen hallintaan kuulumattomilla Kyproksen tasavallan alueilla sen jälkeen, kun Kyproksen kysymykseen on löydetty ratkaisu.

Jos Kyproksen kysymyksessä päästään kattavaan sovintoratkaisuun, neuvosto päättää komission ehdotuksen pohjalta yksimielisesti tarvittavista muutoksista tukiasetukseen. Lisäksi neuvoston asetuksessa (EU, Euratom) 2020/2093³ säädetään monivuotisen rahoituskehysten tarkistamisesta siinä tapauksessa, että yhdistyminen toteutuu.

3. TÄYTÄNTÖÖNPANOJÄRJESTELYT

Tukiohjelmaa toteutetaan niillä Kyproksen tasavallan alueilla, jotka eivät kuulu Kyproksen tasavallan hallituksen tosiasialliseen hallintaan ('hallituksen hallintaan kuulumattomat alueet'), ja joilla unionin säännösten soveltamista on lykätty

¹ Neuvoston asetus (EY) N:o 389/2006, annettu 27 päivänä helmikuuta 2006, rahoitusvälineen perustamisesta Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen kehityksen edistämiseksi ja Euroopan jälleenrakennusvirastosta annetun asetuksen (EY) N:o 2667/2000 muuttamisesta (EUVL L 65, 7.3.2006, s. 5).

² Komission täytäntöönpanopäätös, annettu 11 päivänä syyskuuta 2025, Kyproksen turkkilaista yhteisöä koskevan toimintaohjelman hyväksymisestä vuodeksi 2025 [C(2025) 6117] – [Aid Programme decision 2025 \(tukiohjelmaa koskeva päätös, Euroopan komissio\)](#).

³ Neuvoston asetus (EU, Euratom) 2020/2093, annettu 17 päivänä joulukuuta 2020, vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta (EUVL L 433I, 22.12.2020, s. 11).

väliaikaisesti liittymisasiakirjan pöytäkirjan N:o 10 nojalla. Tuki pannaan täytäntöön suoralla ja välillisellä hallinnoinnilla.

Komissio jatkaa tukiohjelman täytäntöönpanoa poliittisesti, oikeudellisesti ja diplomaattisesti ainutlaatuisessa tilanteessa. Tukiasetuksen mukaisen tuen antaminen ei tarkoita sitä, että Kyproksen hallituksen tosiasialliseen hallintaan kuulumattomilla alueilla tunnustettaisiin jokin muu viranomainen kuin Kyproksen tasavallan hallitus. Ohjelman täytäntöönpano edellyttää erityisjärjestelyjä, mutta samalla on noudatettava moitteettoman varainhoidon periaatteita. Tässä tarkoituksessa toteutettuihin toimenpiteisiin sisältyvät: i) sopimusten tiivis seuranta ja tuensaajien tukeminen, ii) tarkistetut maksuehdot ja iii) varovainen suhtautuminen pankkitakauksiin. Tuki sisältää huomattavia määriä avustuksina myönnettävää tukea, jonka hallinnointi vaatii paljon resursseja.

Kun yhdistyminen toteutuu ja kattava sovintoratkaisu on saatu voimaan, unionin säännösten soveltamisen lykkääminen pöytäkirjan N:o 10 nojalla lopetetaan. Tästä syystä, ja jotta tukiohjelmasta rahoitettavien hankkeiden täytäntöönpanoa voitaisiin helpottaa, Kyproksen turkkilaisen yhteisön on mukauduttava asteittain unionin säännöstöön.

Komissio on vastuussa valittujen hankkeiden toteuttamisesta hallituksen hallintaan kuulumattomilla alueilla Nikosiassa EU:n ohjelman tukitoimistosta (EUPSO) käsin. Komission Kyproksen-edustusto järjestää myös kokouksia, seminaareja ja lehdistötilaisuuksia sekä pitää yhteyttä kyproslaisiin koko saarella muun muassa tukiohjelmassa liittyvistä aiheista. Lisäksi tukiohjelmasta rahoitettava EU:n infopiste (InfoPoint) toteuttaa erilaisia viestintä- ja näkyvyystoimia, joilla tarjotaan tietoa EU:n politiikoista, painopistealueista ja toimista, joilla tuetaan Kyproksen turkkilaista yhteisöä, ja samalla edistetään eurooppalaista kulttuuria.

4. TÄYTÄNTÖÖNPANO TARKASTELUJAKSOLLA

4.1. Yleiskatsaus

Komissio jatkaa tukiasetuksen täytäntöönpanoa yleisenä tavoitteenaan yhdistymisen tukeminen.

Tarkastelujaksolla komissio jatkoi keskeisten hankkeiden tukemista. Niihin kuuluivat esimerkiksi: i) Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle tarkoitettu EU:n stipendiohjelma, ii) United World Colleges (UWC) -järjestön ylläpitämien toisen asteen koulujen opiskelijoille suunnattu rauhankasvatusohjelma, iii) tuki luottamusta lisääville toimille, joita toteutetaan kummankin yhteisön johtajien johdolla, mukaan lukien Kyproksen kateissa olevien henkilöiden komitean, teknisen kulttuuriperintökomitean sekä yhteisöjenvälisten teknisten komiteoiden toiminnan tukeminen, sekä iv) vihreän linjan yli käytävän kaupan edistäminen ja mahdollistaminen.

Yhteisön sosioekonomisen kehityksen tukeminen on edelleen ohjelman keskeinen piirre.

Keskeisten talouden alojen vaatimusten päivittämistä tuettiin yksityissektorin ja elintarvikealan yrityksille kohdistetuilla hankkeilla. Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä toteutettiin merkittäviä toimia eläinterveyden ja elintarvikeeturvallisuuden parantamiseksi, mikä hyödyttää koko saarta sekä EU:ta.

Komissio jatkoi tuen antamista Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle, jotta se voisi täyttää vuonna 2021 hyväksytyissä toimenpiteissä asetetut EU:n vaatimukset. Toinen toimenpiteistä koskee nimen *Χαλλούμι* ("halloumi"/"hellim") rekisteröimistä

suojattuna alkuperänimityksenä (SAN) ja toinen ehtojen vahvistamista tällä tuotteella vihreän linjan yli käytävälle kaupalle. Komissio kutsui myös koolle halloumi-/hellimjuustoja käsittelevän epävirallisen työryhmän, johon kuuluu sidosryhmiä Kyproksen molemmista yhteisöistä.

Vuonna 2025 käynnistettiin merkittäviä EU:n rahoittamia infrastruktuurihankkeita. Niihin kuuluivat: i) Pediaíos/Kanlidere-jokea myötäilevän puistoalueen laajentaminen Kyproksen pohjoisosaan, ii) Ágios Dométiosin / Metehanin ylityspaikan laajentaminen, iii) aurinkopaneelien asentaminen Mia Milián / Haspolatin jätevedenpuhdistamoon, iv) ”Trunk 1” -viemäriputkiston uusiminen ja v) puhdistetun veden paluuputken asentaminen.

Tuensaajien valmiuksissa panna unionin säännöstö tosiasiallisesti täytäntöön kokonaisvaltaisen ratkaisun voimaantumisen jälkeen on edelleen huomattavia puutteita. Kyproksen turkkilainen yhteisö on kuitenkin edistynyt edelleen lainsäädännön yhdenmukaistamisessa säännösten kanssa useilla osa-alueilla, kuten tuoteturvallisuudessa, rahanpesun torjunnassa, koulutuksessa, tilastoissa ja ympäristöasioissa, ja osoittanut jatkuvaa kiinnostusta toimia muillakin aloilla ja osa-alueilla.

Vuoden lopussa tukiohjelman puitteissa oli voimassa 102 sopimusta.

4.2. Tavoitekohtainen edistyminen

Tukiohjelman yleisenä tavoitteena on helpottaa Kyproksen yhdistymistä tukemalla Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellista kehitystä. Toiminnan erityisiä painopisteitä ovat: i) saaren taloudellinen yhdentyminen, ii) yhteyksien parantaminen näiden kahden yhteisön välillä ja EU:n kanssa sekä iii) valmistautuminen unionin säännösten käyttöönottoon.

Tukiasetuksen kunkin tavoitteen saavuttamiseksi vuonna 2025 toteutettiin seuraavia toimia:

4.2.1. Tavoite 1: Sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen

Komissio jatkoi Kyproksen turkkilaisen yhteisön taloudellisen yhdentymisen ja kehityksen edistämistä ja tukemista. Se vahvisti pitkäaikaista sitoutumistaan Kyproksen turkkilaisen yhteisön yksityisen sektorin kilpailukykyyn ja innovoinnin parantamiseen ja katsoi, että pienet ja keskisuuret yritykset muodostavat yhteisön taloudellisen toiminnan selkärangan. Tukiohjelman käynnistymisestä lähtien EU on myöntänyt yksityisen sektorin kehittämiseen yli 2 554 avustusta, joiden kokonaisarvo on yli 27 miljoonaa euroa.

Komissio käynnisti vuonna 2024 uuden aloitteen Kyproksen turkkilaisen yhteisön yritysten innovoinnin ja kilpailukykyyn tukemiseksi. Tämän *eunite*-ohjelman tarkoituksena on auttaa yrityksiä täyttämään EU:n vaatimukset. Ohjelmaa toteutetaan yhdessä Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH:n kanssa, ja siitä on tähän mennessä myönnetty avustuksia yhteensä lähes kaksi miljoonaa euroa 45 yritykselle, jotka käyvät tai ovat kiinnostuneita käymään kauppaa vihreän linjan yli. Avustusten myöntämisen lisäksi *eunite*-ohjelman puitteissa järjestettiin 14 koulutustilaisuutta, kuten työpajoja EU:n tuote- ja elintarviketurvallisuusmääräyksistä, joihin osallistui 338 henkilöä. Lisäksi järjestettiin 13 verkostoitumistapahtumaa, joissa 356 osallistujaa saivat tavata mentoreita, vertaisiaan ja asiantuntijoita. Yhteensä 32 yritystä sai räätälöityä tukea innovoinnin etenemissuunnitelmien laatimisessa, ja 16 yrittäjälle tarjottiin henkilökohtaista

valmennusta. Startups4Peace 2025 -kilpailulla edistettiin yhteisöjen välistä yhteistyötä tarjoamalla mentorointia, bootcamp-leirejä ja siemenrahoitusta kymmenelle startup-yritykselle (joista neljä oli kyproksenkreikkalaista ja kuusi kyproksenturkkilaista). Kyproksen turkkilaisen yhteisön yrityksille tarjottua tukea täydennettiin laajemmilla toimilla, joilla pyrittiin edistämään EU:n vaatimusten mukaisten paikallisten tuoteturvallisuussäädösten ja EU:n mallin mukaisen markkinavalvontajärjestelmän käyttöönottoa, sekä Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä paikallisesti valmistettujen tavaroiden riskiperusteisilla tarkastuksilla.

Komissio jatkoi myös yhteistyötään Maailmanpankin kanssa taloudellisen lähentymisen tukemiseksi kaikkialla Kyproksella. Maailmanpankki laati makrotaloudellisia raportteja, tuki kauppa- ja liiketoimintaympäristöä ja paransi tilastointia. Vuonna 2025 aloitettiin kahden keskeisen arviointiraportin laadinta. Niissä tarkastellaan Kyproksen turkkilaisen yhteisön infrastruktuurin laadukkuutta ja työvoiman liikkuvuutta. Ne, samoin kuin toimeenpanon etenemissuunnitelmat, saadaan valmiiksi vuonna 2026. EU:n jatkuvat investoinnit taloudelliseen kehitykseen ja lähentymiseen auttavat uudistamaan liiketoimintaympäristöä ja yksittäisiä yrityksiä sekä luovat pohjaa dynaamisemmalle ja kestävämmälle Kyproksen turkkilaisen yhteisön yksityissektorille, joka täyttää EU:n vaatimukset ja on valmis hyödyntämään EU:n sisämarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia.

EU:n suojattua alkuperänimitystä ”halloumi/hellim” koskevan yhteisen järjestelmän käyttöönotto jatkui vuonna 2025. Kun järjestelmä on saatu kokonaisuudessaan käyttöön, se voi tuottaa huomattavia taloudellisia hyötyjä myös kyproksenturkkilaisille halloumi/hellimin-juuston tuottajille. Vuoteen 2025 mennessä neljälle kyproksenturkkilaiselle tuottajalle ja 24 maatilalle oli myönnetty suojattu alkuperänimitys. Eläinten terveyttä ja elintarviketurvallisuutta koskevien tarkastusten aloittaminen muilla kuin hallituksen hallinnassa olevilla alueilla viivästyi huomattavasti, koska toimivallan siirtämistä Bureau Veritasille lykättiin yli vuodella maaliskuun 2026 loppuun saakka. Tämä vaikeutti Kyproksen turkkilaisen yhteisön sidosryhmien osallistumista SAN-järjestelmään ja mahdollisuuksia seurata eläinten terveyden tilaa yhteisössä. Komissio kävi vuoden aikana säännöllisiä keskusteluja Kyproksen tasavallan viranomaisten kanssa näiden viivästysten korjaamisesta.

Pitkän aikavälin pyrkimyksissä vahvistaa Kyproksen turkkilaisen yhteisön elintarviketurvallisuuden ja eläinten terveyden hallintaa, maataloutta ja maaseudun kehittämistä EU:n vaatimusten mukaisesti saavutettiin edistystä. Vuonna 2025 käynnistettiin ensimmäinen lampaiden ja vuohien jalostusohjelma, ja Kyproksen turkkilaisen yhteisön maatalouden tieto- ja innovointijärjestelmä (AKIS) toi uusia mahdollisuuksia tälle keskeiselle talouden alalle. EU:n pitkäaikainen tuki myös auttoi Kyproksen turkkilaista yhteisöä toteuttamaan nopeasti hätätoimenpiteitä, kun alueella puhkesi suu- ja sorkkatautiepidemia joulukuussa 2025. Koska tauti on vakava ja sen taloudelliset vaikutukset ulottuvat koko saarelle, EU:n pitkäaikainen tuki tällä osa-alueella on edelleen ensisijaisen tärkeää.

Vuonna 2025 komissio jatkoi tukeaan koulutusosalalla keskittyen erityisesti ammatilliseen koulutukseen ja opettajien ammatilliseen kehitykseen. Ammatillisten oppilaitosten osalta käynnistettiin uusi teknisen avun hanke, jonka tavoitteena on ottaa käyttöön kolme järjestelmää, joista yksi koskee laadunvarmistusta, yksi opintosuoritusten hyväksymistä ja yksi akkreditointia. Hanke perustuu aiempaan laaja-alaiseen työhön ammatillisen koulutuksen uudistamisen ja opetussuunnitelmien kehittämisen alalla. Vuonna 2025 saatiin päätökseen hanke, jossa pyrittiin parantamaan opetusta ja oppimista jatkuvan ammatillisen kehittämismekanismiin

avulla. Hankkeella on ollut myönteinen vaikutus opettajien ammatillisen kehittämisen nykyaikaistamiseen ja hajauttamiseen yhteisössä. Yksi sen keskeisistä tuotoksista oli yli sadan koulutusmoduulin kehittäminen neljällä avainalueella (tehokas opetus ja oppiminen, inklusiivinen koulutus, turvalliset koulut ja koulujen johtaminen). Hankkeessa kehitettyjen moduulien toteutus on käynnistynyt, mutta haasteita on edelleen oikeudellisen kehyksen puutteiden takia. Esimerkiksi opettajien kouluttamisesta uusissa moduuleissa vastaavien kouluttajien tehtäviä ei ole määritelty asianmukaisesti. Tämän oikeudellisen kysymyksen ratkaiseminen on edelleen prioriteetti tällä alalla, ja sitä tuetaan teknisen avun ohjelman (TAIEX) kautta.

Vuonna 2025 komissio jatkoi tuen antamista vihreän linjan yli käytävän kaupan edistämiseksi. Näistä toimenpiteistä huolimatta vihreän linjan kauppa väheni 5 prosenttia ja oli 14,4 miljoonaa euroa vuonna 2025. Lasku johtui pääasiassa hintojen noususta Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä. Vuoden aikana ei hyväksytty uusia muita kuin eläinperäisiä jalostettuja elintarvikkeita vihreän linjan yli kaupattavien tuotteiden joukkoon. Elinkeinoelämä on hyvin kiinnostunut parantamaan EU:n vaatimusten noudattamista. Tämä kävi ilmi EU:n keskitetyn asiointipisteen saamista lukuisista yhteydenotoista. Keskitetty asiointipiste tarjoaa tietoa, tukea ja verkostoitumismahdollisuuksia vihreän linjan yli käytävästä kaupasta kiinnostuneille tai sitä käyville yrityksille ja elinkeinonharjoittajille. Sen toiminta käynnistyi vuonna 2023, ja se on tarjonnut räätälöityä tukea tähän mennessä yli sadalle elinkeinonharjoittajalle.

4.2.2. *Tavoite 2: Infrastruktuurin kehittäminen ja uudelleenjärjestäminen*

EU on myöntänyt vuodesta 2006 lähtien merkittävää rahoitusta Kyproksen turkkilaisen yhteisön infrastruktuurin parantamiseen. Vuonna 2025 asennettiin 153 kilometriä uutta viemäriputkistoa korvaamaan vaurioituneet sakokaivot, jotka saattaisivat saastuttaa pohjaveden. Viime aikoina on investoitu muun muassa vesihuoltojärjestelmiin ja jätevesiverkostoihin, energiatehokkuustoimenpiteisiin sekä ilmanlaadun ja melun mittausjärjestelmiin. Lisäksi on käynnistetty muita yhtä tärkeitä yhteisöjen välisiä infrastruktuurihankkeita, kuten Ágios Dométiosin / Metehanin ylityspaikan laajentaminen ja Pediaíos/Kanhdere-jokea myötäilevän puistoalueen kunnostaminen.

Kyproksen turkkilaisen yhteisön kaatopaikan toimintaan liittyvät rakenteelliset haasteet jatkuivat vuonna 2025 ja kärjistyivät entisestään. Kaatopaikkalaitoksen huonoon toimintaan ja hoitoon ei ole vastattu järjestelmällisin toimenpitein, mikä on johtanut siihen, että kaatopaikka on nyt lähes kokonaan täytynyt ja vaarantaa Kyproksen turkkilaisen yhteisön jätehuollon kestävyys.

Parantaakseen ja suojellakseen ympäristöä komissio jatkoi Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle suunnattua tukea toteuttamalla paikallisen ilmanlaatuverkoston ja veden seurantavalmiuksien uudistushankkeen. Lisäksi komissio rahoitti arvioinnin raskasmetallipitoisuuksista Mórfoun tasangon maaperässä, pohjavedessä ja viljelykasveissa. Nämä toimet ovat olennaisen tärkeitä, jotta voidaan parantaa paikallisten elinten valmiuksia seurata, arvioida ja edistää luonnonvarojen säilyttämistä samalla kun minimoidaan riskit ihmisten terveydelle ja luonnon monimuotoisuudelle.

YK:n kehitysohjelma (UNDP) jatkoi EU:n paikallisen infrastruktuurin rahoitusvälineen (Local Infrastructure Facility, LIF) täytäntöönpanoa komission kanssa tehtyjen avustussopimusten kautta, joiden arvo on yhteensä yli 37 miljoonaa euroa. LIF tukee keskeisten infrastruktuuri-investointien valmistelua ja toteuttamista.

Näihin kuuluvat muun muassa i) Mántresin/Hamitköyn alueen viemärijärjestelmän parantaminen, ii) vesisäiliöiden, pumppausjärjestelmien ja aurinkopaneelien asentaminen Léfkassa/Lefkessä, iii) urheilutilojen ja -välineiden hankkiminen useille kouluille ja iv) jäteveden vastaanottoyksikön rakentaminen Mia Milián / Haspolatin jätevedenpuhdistamoon.

4.2.3. *Tavoite 3: Sovittelun, luottamusta lisäävien toimenpiteiden ja kansalaisyhteiskunnan tukeminen*

YK:n alaisuudessa toteutettujen luottamusta lisäävien toimien kautta tarjottiin edelleen mahdollisuuksia yhteisöjen väliseen vuoropuheluun, sovitteluun ja luottamuksen rakentamiseen. Toimilla tuettiin muun muassa Kyproksen kateissa olevien henkilöiden komitean, yhteisöjen yhteisten teknisten komiteoiden sekä Kyproksen vuoropuhelufoorumien (Cyprus Dialogue Forum) työtä, kansalaisjärjestöjä sekä stipendiohjelmaa, jota toteutetaan yhteistyössä United World Colleges (UWC) -järjestön kanssa.

Vuonna 2025 EU myönsi kateissa olevien henkilöiden komitealle rahoitusta 2,6 miljoonaa euroa. Tämä tuki on pysynyt samalla tasolla vuodesta 2006 lähtien ja on siten edistänyt merkittävästi rauhanrakentamista. EU:n kokonaisrahoitus komitealle on noussut nyt 41,1 miljoonaan euroon. Rahoituksen osuus komitean toimintabudjetista on noin 80 prosenttia, ja se kattaa tärkeimmät laboratorio- ja kenttätoimet. Vuoden 2025 loppuun mennessä komitea oli kaivanut esiin 1 714 henkilön jäännökset ja tunnistanut 1 063 kaikkiaan 2 002 kadonneesta henkilöstä, joiden kohtaloa se tutkii. Komitean tutkimuksista ja kaivauksista tulee kuitenkin ajan mittaan yhä monimutkaisempia, minkä takia toiminta edellyttää kestävästä rahoitusta.

Tukiohjelmasta jatkettiin kummankin yhteisön johtajien suorassa ohjauksessa toimivien 13 teknisen komitean tukemista. Tekniset komiteat ovat YK:n puitteissa perustettuja yhteisöjenvälisiä elimiä. Niillä on kaksi tehtävää: ne helpottavat poliittisia neuvotteluja ja edistävät käytännön yhteistyötä ihmisten arjen parantamiseksi molemmissa yhteisöissä.

Tekninen kulttuuriperintökomitea on saanut EU:n rahoitusta jatkuvasti vuodesta 2011 lähtien. Tämä taloudellinen tuki on edistänyt sovittelua ja yhteisöjen välistä yhteistyötä, kun sillä on suojeltu kulttuurisesti merkittäviä kohteita, kuten uskonnollisia monumentteja ja hautausmaita. Vuoden 2025 loppuun mennessä tekninen kulttuuriperintökomitea oli saanut EU:lta rahoitusta noin 32,5 miljoonaa euroa. Rahoitus on mahdollistanut yli 200 kohteen säilyttämisen, rakenteellisen vahvistamisen, fyysisen suojelun tai restauroinnin eri puolilla saarta. Kansalaisten kiinnostuksen herättämiseksi ohjelmassa on kehitetty digitaalinen alusta virtuaalisia tutustumiskierroksia varten ja käynnistetty kulttuuriperinnön nuorisolähettiläitä koskeva aloite, jonka tarkoituksena on saada kyproslaiset nuoret osallistumaan kulttuuriperinnön säilyttämiseen ja edistämiseen.

Muut 12 teknistä komiteaa saivat tukiohjelmasta kohdennettua tukea erityisen tukijärjestelyn kautta. Vuosina 2023–2025 kahdeksan komiteaa rahoitti yhteensä miljoonalla eurolla erilaisia aloitteita, joiden aiheet ulottuivat toimintapoliittisiin kysymyksiin liittyvästä teknisestä yhteistyöstä (esim. tuholaiorjunta) yhteisötapautumiin (esim. yhteisöjen yhteinen valokuvanäyttely). Epäsuotuisa poliittinen ilmapiiri ja toimintaan liittyvät rajoitukset ovat kuitenkin rajoittaneet näiden

komiteoiden vaikutusta, mutta niiden säilyttäminen yhteistyöfoorumina on edelleen tärkeää.

Vuonna 2025 ohjelmasta myönnettiin stipendit yhdeksälle kyproksenkreikkalaiselle ja yhdeksälle kyproksenturkkilaiselle opiskelijalle opintojen suorittamiseksi United World Colleges (UWC) -kouluissa. Ohjelmasta on tähän mennessä tuettu 82:ta opinnoissaan hyvin menestyvää kyproslaista nuorta, jotta he voivat suorittaa kaksivuotisen kansainvälisen ylioppilastutkinnon. Tutkinnon tavoitteena on yhdistää ihmisiä rauhan ja kestäväen tulevaisuuden saavuttamiseksi.

Stipendiohjelmaa täydennettiin Kyproksessa toteutetuilla nuorten osallistamistoimilla ja lyhytkursseilla, jotka vuoden 2025 loppuun mennessä tavoittivat yli 450 nuorta. Näillä toimilla vahvistettiin osallistujien valmiuksia edistää myönteistä yhteiskunnallista muutosta omissa yhteisöissään.

Kansalaisyhteiskunnan tukemista jatkettiin vuonna 2025. Civic Space- ja Grant Support Team -hankkeet saatiin onnistuneesti päätökseen. Näissä hankkeissa tarjottuja palveluja yhdistelevä jatkohanke käynnistettiin joulukuussa 2025 2,3 miljoonan euron budjetilla. Uudistetun Civic Space -hankkeen puitteissa jatketaan seuraavien kahden ja puolen vuoden ajan teknisen avun antamista kansalaisjärjestöille niiden valmiuksien kehittämiseksi muun muassa EU:n varojen hallinnoinnissa ja käytössä. Hankkeen tavoitteisiin kuuluu kansalaisyhteiskunnan kehittämiseksi suotuisan ympäristön edistäminen sekä verkostoitumisen ja yhteisten toimien edistäminen Kyproksen kreikkalaisen yhteisön ja EU:n muiden kansalaisjärjestöjen kanssa. EU:n tuella myös paikalliset kansalaisjärjestöt toteuttivat menestyksekkäästi hankkeita. Niissä käsiteltiin muun muassa seksuaalivähemmistöjen oikeuksia ja edistettiin vammaisten ja vapautuneiden vankien työllistymistä. Komissio edisti myös kyproksenkreikkalaisten ja kyproksenturkkilaisien kansalaisjärjestöjen välistä yhteistyötä ihmisoikeusrikkomusten ja ihmiskaupan torjunnan sekä kulttuurin, nuorison ja yhteiskunnallisen osallistumisen aloilla.

Kyproksen yhdeksännestä kansalaisyhteiskunnan tukiohjelmasta myönnettiin yhteensä 16 avustusta, joiden arvo oli yhteensä 2,22 miljoonaa euroa. Valitut hankkeet koskevat tärkeitä aiheita, kuten i) ympäristönsuojelu ja kestävä kehitys, ii) sovittelu, iii) luottamuksen rakentaminen ja iv) kansalaisyhteiskunnan osallistumisen lisääminen sovintoprosessissa. Muissa keskeisissä hankkeissa edistetään naisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä, sukupuolistuneen väkivallan uhrien tukemista, nuorten edunvalvontaa, terveyteen liittyviä oikeuksia, eläinten oikeuksia sekä kansalaisjärjestöille suotuisan ympäristön luomista.

EU jatkoi vuonna 2025 Kyproksen vuoropuhelufoorumin (Cyprus Dialogue Forum) toiminnan rahoittamista. Foorumi tuo yhteen molempien yhteisöjen poliittiset puolueet, ammattiliitot, yritys-, ammatti- ja työnantajajärjestöt sekä kansalaisjärjestöt. Vuoden aikana järjestettiin useita foorumin poliittisen työryhmän kokouksia. Työryhmässä on mukana päättäjiä useimmista näiden kahden yhteisön puolueista. Kokouksien yhteydessä ryhmä kävi keskustelun EU:n Kyproksen-erikoislähettilään Johannes Hahnin kanssa. Foorumin työmarkkinoita käsittelevä työryhmä puolestaan julkaisi vapaasti saatavilla olevan kolmikielisen työmarkkinatiedotteen, johon on koottu saaren molempien yhteisöjen keskeiset työllisyys- ja taloustilastot. Lisäksi EU:n rahoittama ihmisoikeusfoorumi jatkoi toimintaa sukupuolten tasa-arvon, ihmiskaupan torjunnan, pakolaisten oikeuksien, hlbt+ -ihmisten oikeuksien sekä yhdistymis-, sanan- ja lehdistönvapauden aloilla.

4.2.4. Tavoite 4: Kyproksen turkkilaisen yhteisön lähentäminen Euroopan unioniin

Komissio on vuodesta 2022 lähtien tehnyt yhteistyötä Goethe-Institutin kanssa Kyproksen turkkilaiselle yhteisölle suunnatun EU:n stipendiohjelman toteuttamiseksi. Lukuvuoden 2024–2025 aikana kyproksenturkkilaisille opiskelijoille myönnettiin yhteensä 142 stipendiä opiskelujen suorittamiseen jossakin EU:n jäsenvaltiossa. Lisäksi laadittiin alumnistrategia, jolla pyritään edistämään alumnien verkostoitumista, osallistumista ja taitojen ja mahdollisuuksien hyödyntämistä sekä lisäämään Kyproksen turkkilaiseen yhteisöön ammattilaisina palaavien alumnien määrää.

Opiskelijoille on myönnetty vuodesta 2007 lähtien 2 418 stipendiä yli sataan korkeakouluun yhteensä 23 EU-maassa. Näillä stipendeillä tuetaan i) opiskelijoita perusopintojen ensimmäisenä vuonna, ii) maisteri- tai tohtoriohjelmiin osallistuvia jatko-opiskelijoita sekä iii) tutkijoita ja ammattilaisia, jotka haluavat kehittää edelleen kielitaitoaan ja ammatillista osaamistaan EU:n eri jäsenvaltioissa.

EU:n InfoPointia hallinnoi EU:n ohjelman tukitoimisto (EUPSO). Vuonna 2025 InfoPoint saavutti paljon näkyvyyttä toimillaan sekä verkossa että sen ulkopuolella ja lisäsi tietoisuutta tukiohjelman vaikutuksesta ja EU:n roolista sovintoprosessissa. InfoPointin ja muiden EU:n rahoittamien hankkeiden avulla vuonna 2025 järjestettiin yli 350 viestintä- ja näkyvyysoimea, mukaan lukien ensimmäinen yhteisöjen välinen Eurooppa-päivän juhla, johon osallistui noin 5 000 henkilöä. Tarkastelujakson aikana tuotettiin noin 30 tietosivua sekä esitteitä ja audiovisuaalista materiaalia. Aktiivisen toiminnan ansiosta kiinnostus EU:hun liittyviä tiedotustilaisuuksia ja -toimia kohtaan on selvästi lisääntynyt yhteisössä. Tämä osoittaa myös, että Kyproksen turkkilaisen yhteisön keskuudessa on edelleen tarvetta saada helposti saatavilla olevaa, luotettavaa ja ajantasaista tietoa EU:sta ja sen tarjoamasta tuesta.

4.2.5. *Tavoitteet 5 ja 6: Toimet, joilla Kyproksen turkkilaista yhteisöä tuetaan valmistautumisessa unionin säännösten käyttöönottoon ja täytäntöönpanoon*

TAIEX-ohjelmaa käytetään tukiasetuksen tavoitteiden 5 ja 6 täytäntöönpanoon. Sillä autetaan Kyproksen turkkilaista yhteisöä valmistautumaan ottamaan unionin säännöstö käyttöön heti, kun kokonaisvaltainen ratkaisu saadaan voimaan ja säännösten soveltamisen lykkääminen lopetetaan.

TAIEX-ohjelma on edelleen tärkeä väline tukiohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi ja vihreän linjan ylittävän kaupan tukemiseksi. TAIEX-toimia toteutettiin 13:lla unionin säännösten alalla, jotta Kyproksen turkkilainen yhteisö voitaisiin saattaa lähemmäksi EU:n vaatimuksia ja menettelyjä. Asiantuntijavierailuja järjestettiin yhteensä 81 ja työpajoja yksi. Lisäksi jatkettiin pyrkimyksiä kehittää tietokanta kaikista TAIEX-ohjelman tuella laadituista oikeudellisista teksteistä ja varmistaa kääntämisen ja tulkauksen korkea laatu Kyproksen turkkilaisessa yhteisössä.

TAIEX-toimien aktiivisin ja runsaimmin resursseja vaativa osa-alue oli edelleen tuki vihreän linjan yli käytävälle kaupalle (neuvoston asetuksen (EY) N:o 866/2004 mukaisesti). Komission valtuuttamat riippumattomat asiantuntijat suorittivat säännöllisesti tuoreiden hedelmien ja vihannesten, kasvituotteiden, perunoiden, hunajan ja kalastusalusten kasvinsuojelutarkastuksia varmistaa, että kaupankäynnin kohteena olevia elintarvikkeita koskevat EU:n vaatimukset täyttyivät. Kyproksen tasavallan terveysministeriö antoi huhtikuussa 2024 yleiskirjeen, jolla sallittiin kuuden uuden jalostettujen elintarvikkeiden ryhmän eli kahvin, sitruunalimonadin, pakastevihannesten, perunapakasteiden, etikkaan säilöttyjen elintarvikkeiden ja kuivattujen juutinlehtien kauppa vihreän linjan yli. Tämän myötä sallittujen muiden kuin eläinperäisten jalostettujen elintarvikkeiden määrä kasvoi

neljääntoista. TAIEX-asiantuntijat varmistivat EU:n tason standardien ja laatuvaatimusten täyttymisen tekemällä vaatimustenmukaisuustarkastuksia hallituksen hallintaan kuulumattomilla alueilla sijaitsevissa elintarvikkeiden jalostuslaitoksissa.

4.3. Rahoituksen täytäntöönpano (sopimukset ja maksut)

4.3.1. Sopimusten tekeminen

Komissio allekirjoitti oikeudellisia sitoumuksia vuonna 2025 yhteensä 29,2 miljoonan euron arvosta.

4.3.2. Maksut

Maksuja oli vuonna 2025 yhteensä 38,5 miljoonaa euroa (40,4 miljoonaa euroa vuonna 2024).

4.4. Seuranta

Komissio on suoraan vastuussa useimpien hankkeiden toteuttamisesta (suora hallinnointi). Komission henkilöstön toteuttama seuranta on erittäin tiivistä, ja siihen kuuluu säännöllistä yhteydenpitoa toimeksisaajien kanssa, tarkastuksia, paikan päällä järjestettäviä kokouksia ja ohjauskomitean kokouksia sekä yhteistyön tiivistämistä EU:n rahoituksen paikallisten koordinaattoreiden kanssa. Avustustukiryhmä auttoi komissiota edelleen avustussopimusten täytäntöönpanon seurannassa. Samalla ryhmä tuki avustuksensaajia näiden soveltaessa avustussopimusten täytäntöönpanoa, myös sekundaarista hankintaa, koskevia EU:n sääntöjä.

Lisäksi komissio toteuttaa useita sopimuksia välillisen hallinnoinnin kautta. Toteuttamisesta vastaavat tahot, kuten UNDP, Maailmanpankki, Goethe-Institut ja Saksan kansainvälisen yhteistyön virasto (GIZ), raportoivat komissiolle avustusta ja hallinnointia koskevien sopimusten mukaisesti. Komissio osallistuu tiiviisti kyseisten toimien päivittäiseen seurantaan.

4.5. Tarkastukset

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuonna 2025 suorittamat tukiohjelmasta rahoitettujen hankkeiden osalta suorittamat tarkastukset eivät johtaneet havaintoihin. Komission sisäinen tarkastus ei tarkastanut tukiohjelmaan kuuluvia hankkeita vuonna 2025.

4.6. Arviointi

Vuonna 2022 julkaistiin tukiohjelmaa koskeva riippumaton arviointi, joka kattaa vuodet 2013–2018. Tarkastuksesta saatiin tyydyttävät tulokset. Arvioinnissa todettiin, että ohjelma on edelleen merkityksellinen ja että sen vaikutus on ollut myönteinen. Siinä vahvistettiin EU:n tason lisäarvon syntyminen ja todettiin ohjelman ansioksi se, että se pitää yhdistymishankkeen vireillä. Siinä korostettiin myös ohjelman yleistä johdonmukaisuutta ja tehokkuutta. Samalla arvioinnissa korostettiin, että tukiohjelmalla ei yksin voida saavuttaa Kyproksen yhdistymistä, koska vastuu siitä on Kyproksen kahdella yhteisöllä.

Tammikuussa 2026 käynnistettiin tukiohjelmaa koskeva arviointi, joka kattaa vuodet 2019–2024. Arvioinnin tulokset on määrä julkaista vuonna 2027.

4.7. Tiedotus, julkisuus ja näkyvyys

Vuonna 2025 järjestettiin kaiken kaikkiaan yli 350 näkyvyys- ja viestintätoimea, joilla esiteltiin EU:n panosta Kyproksen turkkilaisen yhteisön ja Kyproksen sovintoprosessin kehittämiseen.

4.8. Yhteydenpito Kyproksen tasavallan hallituksen kanssa

Kyproksen tasavallan hallituksen edustajien kanssa järjestettiin säännöllisesti kokouksia. Komissio luottaa jatkossakin hallituksen yhteistyöhön kiinteistöjen omistusoikeuksien tarkastamisessa ja yhteisten teknisten komiteoiden työssä avustamisessa. Komissio myös kokoontuu säännöllisesti ulkoasiainministeriön ja Kyproksen tasavallan pysyvän EU-edustuston kanssa.

5. PÄÄTELMÄT

Komissio jatkaa tukiasetuksen tavoitteiden mukaisesti avun antamista Kyproksen yhdistymisen helpottamiseksi edistämällä Kyproksen turkkilaisen yhteisön sosiaalista ja taloudellista kehitystä ja saattamalla yhteisöä lähemmäksi Euroopan unionia.

Vuonna 2025 avustamisessa keskityttiin edelleen aloihin, joilla on haasteita unionin säännösten noudattamisessa tulevaisuudessa. Samalla varmistettiin, että esiin nouseviin tarpeisiin vastataan tehokkaasti ja ajoissa.

Hankkeiden merkityksellisyyden, kypsyyden, omistajuuden ja kestävyyspainottaminen on tuottanut myönteisiä tuloksia ja ohjaa jatkossakin tulevia ohjelmasuunnittelusta käytäviä keskusteluja. Lisäksi jatketaan toimia, joilla pyritään mittavampiin ja pitkäkestoisin vaikutuksiin ensisijaisilla aloilla strategisten toimien avulla. Komissio on tarpeen mukaan valmis ottamaan käyttöön myös tukiohjelman piiriin kuuluvia resursseja YK:n alaisuudessa toteutettavien sovintoneuvottelujen ja prosessiin liittyvän jatkokehityksen tukemiseksi.